

## Er den Uddannelse, de fleste unge Landmænd faae, passende til, at de kunne indtage en Stilling som Forvaltere?

(Af Godseier Valentiner til Gjeddesdal.)

Vi see daglig i Aviserne Bekjendtgjørelser om unge Landmænd, der, baade theoretisk og praktisk dannede, søge Ansættelse som Forvaltere, og naar man møder Andre paa fremmede Steder, saa er det første Spørgsmaal: De skulde vel ikke vide en Forvalterplads til min Søn eller en anden Beslægtet. Og naar man spørger en Landmand: De skulde vel ikke kunne bruge et vakkert ungt Menneffe til Forvalter? han er dannet, har været 2 til 3 Aar ved Landvæsenet, hørt Forelæsninger i et Aar eller mere, — saa faaer man bestandig et undvigende Svar; den ene frygter, at den unge Mand er forvænt, den anden, at han gjør for mange Prætensioner, ikke forstaaer sig paa Arbeide, ikke er vant til at tage fat, ved hver Leilighed vil forlade Huset, vil mangle Stadighed eller være for rolig, ikke kan staae op om Morgenens og hundrede andre Indvendinger. Skjøndt nu mange af disse Indvendinger ere uden Grund og fremsættes uden Grund, vise de dog noksom, at Mange have gjort ubehagelige Erfaringer med unge Landmænd, og at disse som oftest altfor let og i altfor kort Tid ville opnaae en Dannelse og en Stilling, som udkræver en

længere og mere alvorlig og maaskee mindre behagelig Forberedelse, end de fleste have forestillet sig. Det kunde derfor synes nyttigt, at gjøre de unge Mennesker og deres Børgere opmærksomme paa, hvad man forlanger og bør forlange af en virkelig Forvalter, og paapege de Midler, hvorved de Egenstaber kunne erhverves, som ere aldeles nødvendige i denne Stilling, for at hine med dyb Alvor og hele deres Kraft kunne stræbe efter, at naae en Kundskab, som daglig bliver mere nødvendig.

Vel have de næstforløbne Aar været meget heldige for Landmændene, men de unge vordende Landmænd maae ikke see Forholdene i det Rosenfjær, hvori deres ungdommelige Phantastie gjerne viser dem Tingene, men betænke, at de fleste Kapitaler ere indvundne ved den daglig stigende Priis af Eiendommene, at netop derved den kommende Slægts Stilling bliver saa meget mere vanskelig og at kun stor Nøisomhed, stor Dygtighed, mange Kundstaber og et stort Talent til, at gjøre disse Kundstaber frugtbringende og praktisk anvendelige, vil være istand til, at hævde Landmanden i hans Stilling og gjøre det muligt for ham, ei alene at forrente den høie Kapital, som Eiendommen koster enten i Forpagtning eller Eiendom, men og lægge Noget til Side til de gamle Dage eller Børnens Opdragelse.

Hvad er det da, man bør forlange af en Forvalter?

1) At han er vant til, selv at vaagne om Morgenens saa tidlig, at han kan kalde paa Folkene,

2) at han kan anvise Folkene, hvad de skulle bestille, altsaa rette dem, naar de feile og arbejde urigtig, altsaa kunne gjøre Arbeidet bedre end de,

3) at han har Aandsnærvarrelse og et hurtigt Blik, saa at han under alle Omstændigheder veed, hvad han vil bestille med dem, naar Veiret eller andre Omstændigheder nøde ham til, at forandre sin Arbeidsplan; han maa altsaa have en Plan i Hovedet for heldige og uheldige Tider, og maa strag

vide at hjælpe sig, naar Uheld indtræffe, og forebygge skadelige Følger.

4) at han besidder stor Taalmodighed og usædvanlig Udholdenhed; han skal være den Første om Morgenens, følge Arbeidet hele Dagen med Interesse, eftersee Alt om Aftenen, lukke alle Døre og Binduer, og saa først faaer han Ro,

5) at han skal kunne holde Regnskab over det, der er ham betroet af Penge, Varer, Arbeidskraft; han skal altsaa være paapasselig og nøiagtig,

6) at han husker, at alle de Ting, Redskaber og Fornødenheder, som man behøver paa Landet, anskaffes og ere tilstede i rette Tid, uden Sinkelse; ligeledes at han sørger for, at ethvert Redskab, som er ubrugeligt eller beskadiget, istandsættes, og for at dette kan skee, sørge for, at enhver Ting har et bestemt Sted, hvor den kan findes,

7) at han er omgængelig og søielig, og dog stærk saavel imod Herren som Arbeiderne, og det er ofte en vanskelig Opgave.

Foruden endnu mange andre Egenskaber, saasom at kjende Huusdyrene, behandle dem i Sygdom, undertiden og at see efter Meieriet m. m.

Nu spørger jeg, hvor mange af disse Egenskaber besidde de fleste unge Landmænd, og hvor mange af disse Fordringer kunne de fyldestgjøre? vistnok meget faa og ufuldkomment. Den største Deel skal erhverves paa Erfaringens stenede og haarde Bei, og sandelig ikke sovende kommer man til dem; lykkelig derfor den unge Mand, som tidlig er gaaet denne Erfaringens praktiske Bei, forend han betræder Skuffelsens tornefulde Sti, som pludselig tilintetgjør hans rosenfarvede Forhaabninger og Drømme.

Hvor mange unge Menneffer storme ikke ud paa Landet, naar de ere kjede af et alvorligt Arbeide i Skolen eller et vedholdende Studium, og haabe med Lethed og uden Anstrængelse at finde en behagelig Beskjæftigelse, megen Fornøielse og stort Udbytte. De vente at finde en godmodig

Godseier eller Forpagter, som strax overlader Alt til deres overlegne aandelige Dannelse; og Undergivne, der staae saa langt under dem, at de med Glæde lyde deres Bink, og naturligtviis uden videre Forberedelse styrer man Alt med Lethed i nogle Timer, Resten af Tiden er disponibel til Ride- og Jagttoure og andre Fornøielser. Men denne Sæbeboble springer snart, og Drømmen, der bliver til Virkelighed, antager en anden Skikkelse; saalænge Fader betaler godt, finder mangen Mand sig i mange Ubehageligheder, lader det unge Menneſke løbe og Folkene ere meget høflige imod Faders Søn; men ligesaa snart den unge Mand skal staae paa sine egne Been, søger en Ansættelse og Virksomhed, saa vil han finde, at Alt antager et andet Udseende. Eieren bliver en vranten gammel Mand, som forlanger Paapaselighed, Arbeide og Stadighed; de Undergivne ville ei lystre, naar de see, at den unge Forvalter ingen Indsigt har; enten lade de være at arbeide forsvarligt, fordi de mene, det bemærkes ei, eller de ere opsættige, naar den unge Mand bliver urimelig; den megen disponible Tid forvandler sig i et eensformigt Dophold i Marken, i Laden, i Skoven, og alt dette bliver kjedsommeligt for ham.

Hvad kan da den unge Mand gjøre, for ei at stufes saa stærkt, og for at blive en dygtig Landmand, der kan styre baade Menneſker og Dyr?

Han skal komme ud paa Landet med et kraftigt, sundt Legeme, et reent, usfordærvet Sind og en kraftig Billie, der ei strammes tilbage for Anstrængelser og Arbeide; han skal da anvende sine første Aar med at udføre ethvert Arbeide, som hans legemlige Tilstand tillader ham; ved Vane og vedholdende Øvelse vil han kunne overvinde enhver Vanskelighed, og hvad der i Førstningen forekom ham umuligt, vil inden kort Tid være ham let, og jo mere aandelig Dannelse han besidder isorveien, desto nemmere vil det falde ham, at gjøre sig Arbeidet lettere og indsee, hvorfor man gjør det Ene og undlader det Andet. Det er ikke nok med, at pløie et Par Dage

imellemstunder, som man hører saa ofte; men ethvert Arbeide, der forefalder, maa udføres, og saa ofte, at det er smukt og gaaer med Lethed; til Exempel vil jeg anføre Gravearbeide til Drainingen eller anden Brug, Høstarbeide, Saaening; hvorledes vil det ellers gaae ham, naar han skal agere Forvalter og faaer en ung Knsø for sig, som ingen Ting forstaaer og som naturligviis udfører Arbeidet slet; det er da ikke nok, at han siger: „Du gjør Arbeidet slet,“ men han skal kunne vise ham, hvori det Glette bestaaer, og hvorledes det udføres bedre og lettere. Ethvert Instrument maa nøie eftersees og behandles, ethvert Redskab undersøges; Heste maae strigles og passes, ligeledes Kær, Sviin og Faar, helst i en nogenlunde lang Tid.

Noget, som de færreste faae et Begreb om, er Meierivæsenet, og dog er det noget af det Væsentligste; er det muligt for det unge Menneſke, og det er det for de fleste, maa han ofte see sig om i Meieriet og i Samtale med Meierstken og Opſynsmanden see at lære den store Kunst, at lave fiint Smør og gode Øste; det er en Videnskab, som han ikke kan lære af nogen Bog, men den vil senere komme ham tilgode. Overhoved kan et ungt Menneſke ikke noksom bruge sine Dine, lægge Mærke til enhver Ubetydelighed og saa bestandig erkjendige sig om, hvorfor? og hvorledes? han frygte ei for at tale med den Udannede som med den Dannede, der vil altid kunne drages nogen Nytte deraf, og yttres der noget Urigtigt, saa maa hans gode Sands sige ham det, eller en næste Samtale berigtige det.

Han tilbyde sig helst selv til et Arbeide og begynde helst af sig selv, det vil altid optages godt; det er meget trættende for en ældre Mand, at sige bestandig: „gjør nu det og nu det, og nu bliv ved;“ det unge Menneſke, der holder sig tilbage fra Arbeidet eller bestandig vrider sig i det, har man gjerne et Horn i Siden paa, og lader ham undgjelde derfor ved en given Leilighed og saa kan det nok være, at han imellem faaer et ubehageligt Arbeide, som han kunde undgaae

eller savner en Velvillie, som han ellers kunde gjøre Regning paa; et villigt Menneſke derimod lærer meget mere, bliver brugt overalt, man viser ham ved enhver Leilighed tilrette og forklarar ham Tingen.

Hvorledes mene mine unge Benner, det vilde ſee ud endnu med vore Meieriindtægter, eller med vore Jorders Mergling eller Udgravning og mange andre Indretninger, der ere de første Betingelser for en høiere Cultur, derſom ikke for 30 til 40 Aar ſiden en Deel dygtige Mænd vare komne herover fra Holſteen og Meſlenborg og havde praktiſt lært Andre, hvad der den Gang var ubekjendte her; og mene de, at diſſe kunde have lært Andre Noget, derſom de ikke ſelv indtil Detaillen havde været bekjendt med Alt, hvad der udfordres til diſſe Arbeiders Udførelſe. Hvad vilde vel de unge Menneſker kunne udrette, derſom de vilde udvandre til mindre cultiverte Lande med en raa og uvidende Befolkning, derſom ikke ethvert Haandgreb er dem bekjendt. Man maa have været Vidne til de Banſkeligheder og Moisommeligheder, hvormed de Mænd havde at kæmpe, der fra først af indførte Mergling, Indhegning, velordnede Meierier, for at vurdere den praktiſke Dygtighed rigtig; nu er alt dette lettere for den unge Mand; der haves Ledetraade for Alt, der findes Eſterretninger om ethvert Foretagende, ethvert Arbeide, enhver Indretning; det kan Enhver læſe, og det er kun Anvendelſen der ſkal læres; det er derfor ſaa meget mere urigtigt og uforſvarligt, naar unge Menneſker ikke benytte den Leilighed, der nu ſaa meget lettere bydes dem.

Dernæſt vil ethvert forſtandigt ungt Menneſke hver Dag føre en Dagbog, indeholdende det Mærkeligſte af Dagens Begivenheder, ei alene Arbeidet, men Udbyttet, Veiret, Temperaturen; han maa beſtändig ſpørge Andre om Aftenen, hvortil Arbeiderne og Dyrene ere anvendte, for at faae en rigtig Overſigt over Summen af Arbeidet og den Kraft, der maa anvendes, for at udrette noget Beſtemt; diſſe Bemærkninger ville ſiden læſes med Interesſe og give Beroligelſe

under uheldige Arbejdsforhold; det er disse Optegnelser, der, førte med Noiagtighed, give Videnskabsmanden den Oplysning, som han forgjæves søger i sin Studierstue. Yderst nyttigt vil det være, at udarbejde Arbejdsplaner for de følgende Dage, saavel for godt som for ondt Veir, for ikke at staae raadvild, naar den Tid kommer, at Kundskaben skal bruges; og saa forlange det unge Menneske ikke, at Husbonden eller en Anden skal sige: skriv nu dette eller hiint, eller at han bestandig skal spørge efter, om det engang Opgivne er udført eller fulgt.

Denne Arbejdsplan er siden noget af det Vigtigste for ham; af den rigtige Benyttelse af Arbejdskraften afhænger som oftest det heldige Resultat af Høsten, men dens Anvendelse er ofte en meget vanskelig Opgave; jeg kjender meget dygtige Landmænd, som have søvnløse Nætter, for at finde den bedste Maade at anvende Arbejdskraften og som i Høsten eller anden Tid, hvor usædvanligt meget skal udrettes under uheldige Forhold, gaae i en feberagtig Tilstand, men naar saa Alt er vel overveiet og Bestemmelse taget, saa see de roligere Udførelsen imøde og frygte ei, hvad der kan komme.

Naar det unge Menneske i nogle Aar saaledes har søgt at danne sig, saa vil enhver dygtig Landmand ogsaa have givet ham Leilighed til at faae den for ham nødvendige Øvelse i Rivellering og Maaling, naar Lysten er der. Og naar han saaledes forberedt melder sig og kan give Garanti for, at han kan og vil gjøre sig nyttig med Iver og Alvor, saa kan og vil han finde en Ansættelse; men desværre er den ældre Landmand bleven noget vantro og vil vide noget Mere end tomme Ord.

Jeg har hidtil for det meste talt om den praktiske Dannelse; deraf vil dog Ingen kunne drage den Slutning, at jeg vilde kaste Brag paa theoretiske Kundskaber; tvertimod, den virkelig dannede og kundskabsrige Mand vil under alle Forhold have en stor Overvægt over den udannede. Nei! den forsøgede Kundskab skal og vil hos det dygtige unge

Menneske fremkalde forøget Lyft og Kraft til Arbeide, saa at han med Interesse og uden Kjedsomhed følger selv de trivielleste Arbeider; den vil bevare ham for Gensidighed og lære ham at bruge sine Dine og tænke ved ethvert Arbeide; den skal lære ham, ei at over- eller undervurdere sin Omgivelse og sin Stilling; den skal gjøre ham ydmyg og beskeden, fordi den lærer ham at indsee, hvor lidt han veed endnu; saalænge han har store Tanker om sig selv og sin Biden, kan han trøstigen slutte, at han endnu er meget grøn og hans Indsigt ringe.

Hvad skulde der ogsaa være til Hinder for, at erhverve Kundskaber, fordi man arbeider med Hænderne? saa afmattet bliver et kraftigt Menneske ikke, at Lyften eller Kraften til aandelig Anstrengelse skulde forsvinde, og der vil altid findes Dieblikke og Timer, hvor han kan søge Belærelse i Læsningen af en Bog eller i Samtale med Dannede og Udannede; og jo længere han arbeider, desto mere ville hans legemlige Kræfter udvikles, og jo mere hans Legeme styrkes, desto mere vil hans Tænkraft tiltage og hans Skarpsindighed skærpes, forudsat han arbeider med Forstand. — Vi have da, Gud ske Lov, ogsaa Exempler paa unge Mænd, som paa Høiskoler, ved Universitetet, eller andre Steder have erhvervet dem gode Kundskaber og flere end de nødvendigen behøve til at dyrke Jorden, og som dog derfor ei have tabt Interessens for det praktiske Agerbrug, men have lært at udføre ethvert Arbeide, og saa have de den store Nydelse, aldrig at være forlegne med deres Tid, aldrig at kjede sig, fordi der altid er Noget, der interesserer dem; der er altid Noget at eftersee, Noget at bemærke, Noget at læse og Noget at skrive, og derfor afholdes de fra mangen en Daarskab, som den mindre eller halv Dannede saa let falder til.

Skulde den unge Landmand, som læser disse Linier, synes, at jeg fremstiller Landlivet som noget Byrdefuldt og Besværligt, og gjør Fordringer, der ere unødvendige, saa maa jeg svare ham, at vi Landmænd, isald vi ville bringe det til Noget, ere meget afhængige af vore Forretninger, og



jeg skulde tage meget feil, om ikke den nu sig dannende Slægt af Landmænd vil blive saaledes stillet, at den maa anspænde enhver Nerve, bruge enhver Tænkeevne og leve yderst nøjsom, for at kunne opdrage den efterfølgende Slægt saaledes som den nuværende, og tilfredsstille saa mange Nydelser, som man nu bliver vant til. Dog har Landlivet til Trods for sine Besværligheder store Glæder, og den Stilling, som vi egentlig talte om som Forvalter, er for den dygtige Mand ikke haabløs; en virkelig dygtig Forvalter er en meget agtværdig og agtet Mand, som, vi see det daglig, ogsaa kan komme i en god Stilling, især i Forpagterstanden, ved de Mænds Hjælp, hvis Agtelse han har erhvervet sig ved udviist Dygtighed i sin Stilling; men jeg skulde tvivle meget om, at den formuende Mand, som skylder sin Stilling sin egen Flid, vil faae synderlig tilovers for den forkjælede, uduelige og indbildske Ungdom.

---